

บทที่ ๔.

สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

ความมุ่งหมาย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายจะศึกษา ความแตกต่างระหว่างลักษณะการ เป็นผู้นำของนิสิต ที่เป็นผู้นำและนินิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำ โดยพิจารณาลักษณะการเป็นผู้นำในลักษณะ คือ ลักษณะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย (Laissez - Faire) ลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตย และคำนึงถึงความร่วมมือของทุกฝ่ายในการบริหารงาน (Democratic-Cooperative) ลักษณะผู้นำแบบอภินิรมและผู้นำที่ลุดคิกรรรมที่แสดงออกในทางก้าวร้าว (Autocratic-Aggressive) และลักษณะผู้นำแบบอภินิรมและผู้นำที่ขอขมกตามผู้อื่น (Autocratic-Submissive)

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างประชากรคือ นิสิตที่กำลังศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มนิสิตที่เป็นผู้นำ ประกอบด้วยนิสิตที่เป็นกรรมการนิสิต ผู้นำนิสิต หัวหน้าชั้น และหัวหน้ากลุ่มกิจกรรมต่างๆ อีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ซึ่งไม่ได้มีคุณสมบัติดัง เช่นกลุ่มนิสิตที่เป็นผู้นำ ในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนิสิตประเภทละ ๕๐ คน เป็นชาย ๒๕ คน และหญิง ๒๕ คน โดยการสุ่มตัวอย่างจากนิสิตที่กำลังศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับกลุ่มนิสิตที่เป็นผู้นำ ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มจากนิสิตที่เป็นกรรมการนิสิต ผู้นำนิสิต หัวหน้าชั้น หัวหน้ากลุ่มกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น ๒๕๐ คน ส่วนกลุ่มนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำนั้น ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มจากนิสิตที่กำลังศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ไม่มีคุณสมบัติดัง เช่นนิสิตที่เป็นผู้นำ โดยสุ่มตัวอย่างจากนิสิตคณะต่างๆ เพื่อการศึกษาในครั้งนี้เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๕๐ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยได้ใจแนบสน The Leadership Ability Evaluation ทั่วไทย

Russell N. Cappel และ Edward J. Stanick ในปี ค.ศ. ๑๙๖๑ ขึ้นเป็น
แนบสนงานที่ใช้วัดระดับของการตัดสินใจ หรือสภาพซึ่งคนที่บุคคลสร้างขึ้นมาในที่
ของกลุ่ม

แนบสนงานนี้ประกอบด้วยปัญหา ๔๔ ข้อ ซึ่งแต่ละปัญหามีคำตอบที่เลือกได้ ๔ คำตอบ
แต่ละปัญหาจะเกี่ยวกับลักษณะการเป็นผู้นำ โดยจะบรรยายถึงสถานการณ์ซึ่งบุคคลในฐานที่เป็น
ผู้นำปรารถนาที่จะกระทำ เมื่อเจอมืออาชีพบุคคลอื่นหรือกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อเลือกรูปแบบ
ที่บุคคลในฐานะที่เป็นผู้นำต้อง ซึ่งมีในการศึกษานี้ จึงให้ชื่อเลือกตามเพียง ๑ คำตอบ โดย
คำตอบนั้นจะตรงกับคำตอบที่เลือกเห็นว่า จะทำให้ผู้ที่เป็นผู้นำบรรลุวัตถุประสงค์ได้ การเลือก
คำตอบนั้น ไม่ใช่เลือกว่า วิธีจะทำอย่างไร แต่ของเลือกคำตอบซึ่งมีลักษณะว่า ถ้า
วิธีผู้เป็นผู้นำ

ลักษณะการเป็นผู้นำของแนบสนงานนี้มี ๔ ประเภทคือ ลักษณะผู้นำแบบปล่อยวางหมาย

(Laissez - Faire) ลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตยและคำนึงถึงความร่วมมือของ
ทุก ๆ ฝ่ายในการบริหารงาน (Democratic - Cooperative) ลักษณะผู้นำแบบยึดมั่นและ
ผู้นำที่กตกรวมที่เผด็จการในทางก้าวร้าว (Autocratic-Aggressive) และลักษณะผู้นำ
แบบยึดมั่นและผู้นำที่อ่อนน้อม (Autocratic - Submissive)

วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์

แนบสนงาน LAE มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๔ ข้อ ข้อหนึ่ง ๆ จะมีคำตอบ ๔ คำตอบ ให้
เลือก ๑ คำตอบ และคำตอบแต่ละข้อจะได้ ๑ คะแนน

การแปลผลของผลสอบ

วิจัยไทยแปลแนบสนงาน LAE เป็นภาษาไทย โดยคงรูปแบบไว้เท่าที่
จะทำได้ หลังจากนั้นก็ไปทดสอบ (Pre - test) เพื่อที่จะหาแนบสนว่า วิธีนี้จะเข้าใจ

ภาษาที่ไร้อำนาจ และในสถานการณ์ที่มีผู้กล่าวโทษ นอกจากนั้น การของสองครั้ง
 นี้จะมุ่งหมายที่จะหาความเชื่อใจได้ ของแบบสอบถาม ตอบปรากฏว่า การของสองครั้ง
 (Test - retest) โดยเว้นระยะ ๑ ปีภาย ใต้อาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการ เป็น
 ผู้นำของโครงการ ระหว่าง ๒๐ ถึง ๔๕

การรวบรวมผลวิเคราะห์ข้อมูล

ผลของที่ได้จากแบบสอบถามที่ลักษณะตามที่ได้กล่าวถึงมานี้ว่า เป็นแบบเห็นข้อ
 คติโดยเฉลี่ยของแต่ละด้านของลักษณะการ เป็นผู้นำของบุคคลที่ เป็นผู้นำ และบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำ
 โดยเปรียบเทียบลักษณะเฉลี่ยทั้งการระหว่างกลุ่ม ระหว่างเพศ และในการ เป็นแบบเห็นคะแนน
 เฉลี่ยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแบบ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไปนี้

- ๑. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างลักษณะการ เป็นผู้นำของบุคคลที่เป็นผู้นำ
 และบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำ
- ๒. ลักษณะการ เป็นผู้นำของบุคคลที่เป็นผู้นำ และบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ไม่มีความ
 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
- ๓. ลักษณะการ เป็นผู้นำของบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำ และบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ไม่
 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
- ๔. ลักษณะการ เป็นผู้นำของบุคคลที่เป็นผู้นำ และบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ไม่
 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
- ๕. ลักษณะการ เป็นผู้นำของบุคคลที่เป็นผู้นำ และบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ไม่
 มีความแตกต่างกับอย่างมีนัยสำคัญ
- ๖. ลักษณะการ เป็นผู้นำของบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำ และบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ไม่มีความ
 แตกต่างกับอย่างมีนัยสำคัญ
- ๗. ลักษณะการ เป็นผู้นำของบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำ และบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ไม่มีความ
 แตกต่างกับอย่างมีนัยสำคัญ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะพิจารณาเปรียบเทียบเฉพาะลักษณะการ เป็นผู้นำของนิสิตที่เป็นผู้นำ และนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยจะพิจารณาถึงลักษณะการ เป็นผู้นำใน ๔ ลักษณะคือ

- ๑. ลักษณะผู้นำแบบปลอบความสบาย
- ๒. ลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตยและคำนึงถึงความร่วมมือของลูก ๆ ฝ่ายในการบริหารงาน
- ๓. ลักษณะผู้นำแบบอัทธินิยมและผู้นำอิทธิพลรวมทั้งแหล่งออกในทางก้าวร้าว
- และ ๔. ลักษณะผู้นำแบบอัทธินิยมและผู้นำขอบเขตทางสุถุณ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏดังต่อไปนี้คือ

- ๑. มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ระหว่างกลุ่มนิสิตที่เป็นผู้นำและกลุ่มนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ในลักษณะการ เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย และคำนึงถึงความร่วมมือของลูก ๆ ฝ่ายในการบริหารงาน ลักษณะการ เป็นผู้นำแบบปลอบความสบาย และลักษณะผู้นำแบบอัทธินิยมและผู้นำอิทธิพลรวมทั้งแหล่งออกในทางก้าวร้าว แต่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ในลักษณะการ เป็นผู้นำแบบอัทธินิยมและผู้นำขอบเขตทางสุถุณ
- ๒. ลักษณะการ เป็นผู้นำในลูก ๆ ลักษณะความชอบชอบตาม นั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในแง่ของประเทศ ระหว่างกลุ่มนิสิตชายที่ไม่ได้เป็นผู้นำและกลุ่มนิสิตหญิงที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ
- ๓. ลักษณะการ เป็นผู้นำประเทศต่าง ๆ ซึ่งกล่าวมานั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในแง่ของประเทศ ระหว่างกลุ่มนิสิตชายที่ไม่ได้เป็นผู้นำและกลุ่มนิสิตหญิงที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ

- ๔. มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ระหว่างลักษณะการ เป็นผู้นำของนิติกรวิชาชีพ
ผู้นำและนิติกรวิชาชีพที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ยกเว้นลักษณะการ เป็นผู้นำประเภททัศนนิยมและผู้นำ
ของชนบทชนชั้น
- ๕. มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ระหว่างลักษณะการ เป็นผู้นำของนิติกรวิชาชีพ
เป็นผู้นำ และนิติกรวิชาชีพที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ยกเว้นลักษณะการ เป็นผู้นำประเภททัศนนิยมและ
ชนบทชนชั้น
- ๖. มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ระหว่างลักษณะการ เป็นผู้นำของนิติกรวิชาชีพ
ผู้นำและนิติกรวิชาชีพที่ไม่ได้เป็นผู้นำ แต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ถ้า
เห็นลักษณะการ เป็นผู้นำประเภททัศนนิยมและชนบทชนชั้น
- ๗. มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ระหว่างลักษณะการ เป็นผู้นำของนิติกรวิชาชีพ
เป็นผู้นำ และนิติกรวิชาชีพที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ยกเว้นลักษณะการ เป็นผู้นำประเภททัศนนิยมและ
ชนบทชนชั้น

สรุปผลการวิจัย

สำหรับการวิจัยนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบลักษณะการ เป็นผู้นำ ๔ ลักษณะ คือ
ลักษณะการ เป็นผู้นำแบบปล้นตามสบาย ลักษณะการ เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยและคำนึงถึง
ความรู้สึกของลูก ๆ ป่วยในทางบริหารงาน ผู้นำแบบทัศนนิยมและนักจิตกรรมที่แสดงออกใน
ทางก้าวร้าว และผู้นำแบบทัศนนิยมและชนบทชนชั้น เมื่อพิจารณา เปรียบเทียบลักษณะการ เป็น
ผู้นำและนิติกรวิชาชีพที่ไม่ได้เป็นผู้นำ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในลักษณะ
การ เป็นผู้นำแบบปล้นตามสบาย ผู้นำแบบประชาธิปไตยและคำนึงถึงความรู้สึกของลูก ๆ
ป่วยในทางบริหารงาน และผู้นำแบบทัศนนิยมและนักจิตกรรมที่แสดงออกในทางก้าวร้าว ส่วน
ลักษณะการ เป็นผู้นำแบบทัศนนิยมและชนบทชนชั้นนั้น พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัย
สำคัญในทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มนิติกรที่เป็นผู้นำเห็นความสำคัญในลักษณะการ เป็นผู้นำแบบ
ประชาธิปไตยและผู้นำคำนึงถึงความรู้สึกของลูก ๆ ป่วยในกลุ่ม โลกจิตกรรมส่วนใหญ่มุ่งกลุ่ม

นิสิตที่เป็นผู้นำบ้างถึงนั้น เป็นไปในรูปของความไม่ประมาทไทย เห็นความสำคัญของการ
ปฏิบัติงานในแบบที่สมาชิกพูด ๆ คนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการปฏิบัติทั้งภาคและรับผิดชอบร่วมกัน อีก
ทั้งผู้กล่าว คำแห่งผู้นำ จึงเป็นผลของความมีเหตุผล ทั้งนี้ก็ความก้าวหน้าของกลุ่ม ซึ่ง
พฤติกรรมในทางนี้ กลุ่มนิสิตที่เป็นผู้นำเห็นความสำคัญมากกว่ากลุ่มนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ส่วนกลุ่ม
นิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำนั้นเห็นความสำคัญของการทำงานแบบที่ไม่มีการผูกมัดกว่ากลุ่มนิสิตที่เป็นผู้นำ
และสำหรับการทำงานแบบไม่มีการผูกมัด สมาชิกในกลุ่มทางนี้ต้องการพอใจในการจะกระทำสิ่งหนึ่ง
สิ่งใดความพอใจของคนเป็นเกณฑ์ ผู้นำไม่มีสิทธิ์ของสมาชิกในกลุ่มอีกทั้งผู้นำไม่มีความกระ
ตือรือร้น หรือสนใจในกิจการงานใด ๆ หรือสภาพการใด ๆ ของกลุ่ม นอกจากที่กลุ่มนิสิต
ที่ไม่ได้เป็นผู้นำยังเห็นความสำคัญของการ เป็นผู้นำแบบที่คนและผู้นำมีกิจกรรมที่แสดงออกใน
ทางกว้าง โดยกลุ่มนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำ อาจเห็นความสำคัญของคน ๆ หนึ่งในการบริหาร
งานของกลุ่ม ไม่ว่าในสถานการณ์วางจิตอุปสรรค การวางแผนงาน หรือการที่สนใจใน
เรื่องใด ๆ ของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มไม่มีส่วน ไม่สิทธิ ไม่มีโอกาสในการแสดงความคิด
เห็นใด ๆ ทั้งสิ้น ส่วนลักษณะการ เป็นผู้นำแบบอีกแบบและผู้นำของแบบที่หนึ่ง ทั้งกลุ่มนิสิต
ที่เป็นผู้นำและกลุ่มนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ต่างมีความเห็นว่า ผู้นำที่เป็นผู้นำจะมีอำนาจสั่ง
การใด ๆ แต่เพียงคนเดียว แต่กำลังชีวิตที่ห่างในการปฏิบัติงานนั้น ควรจะได้รับคำแนะนำ
จากผู้นำมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับงานนั้น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะการเป็นผู้นำทั้ง ๔ ลักษณะตามแบบของ LAE ซึ่งกล่าว
แล้ว ในระหว่างกลุ่มนิสิตชายที่เป็นผู้นำและกลุ่มนิสิตหญิงที่เป็นผู้นำ ประชากร ไม่มีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ และบทสัมภาษณ์ที่ตรงกับของของการเปรียบเทียบลักษณะการ
เป็นผู้นำระหว่างนิสิตชายที่ไม่ได้เป็นผู้นำ และนิสิตหญิงที่ไม่ได้เป็นผู้นำ นั้นคือ ที่ว่าไม่ทาง
แต่ ไม่ได้ทำให้ลักษณะการเป็นผู้นำต่างกันไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง ทั้งนี้เพราะว่า
ผลการวิจัยปรากฏว่า ทั้งนิสิตชายที่เป็นผู้นำและนิสิตหญิงที่เป็นผู้นำ มีความเห็นต่อลักษณะการ
เป็นผู้นำทั้ง ๔ ลักษณะ คล้าย ๆ กันและลักษณะการเป็นผู้นำทั้ง ๔ ลักษณะนี้คือ ลักษณะการ
เป็นผู้นำแบบปล่อยตามสบาย ลักษณะการ เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยและผู้นำที่คำนึงถึงความรวม
มือของสมาชิกในกลุ่ม ลักษณะการ เป็นผู้นำแบบอีกแบบและผู้นำมีกิจกรรมที่แสดงออกในทาง

การวิจารณ์และศึกษาการ เป็นผู้นำแบบนักนิยมและระดมของผู้อื่น

เมื่อแยกแยะแบบเห็นแก่กลุ่มนิสิตที่เป็นผู้นำและกลุ่มนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำระหว่างเขตแดน
ก็ยิ่งเห็นว่า การเห็นความสำคัญของผู้จัดการ เป็นผู้นำของนิสิตที่เป็นผู้นำคณะนิสิตที่ไม่ได้เป็น
ผู้นำ มีความแตกต่างกันโดยสำคัญในทางสถิติในลักษณะการ เป็นผู้นำแบบระดมของสมาชิก
ลักษณะการ เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยและคำนึงถึงความพร้อมของสมาชิกในกลุ่มและลักษณะการ เป็น
ผู้นำแบบนักนิยมและผู้นำนิสิตที่กระทำในทางตรงกันข้าม โดยกลุ่มนิสิตที่เป็นผู้นำเห็นความ
สำคัญของการ เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยมากกว่ากลุ่มนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำ เช่น คำนึงถึงสิทธิ
เสรีภาพ ความเสมอภาค และความรับผิดชอบในกิจกรรม ตลอดจนการปฏิบัติงานร่วมกัน
ของสมาชิกที่ไม่ได้เป็นผู้นำ คำนึงถึงการทำงานที่ไม่ดีรวม ผู้นำไม่ยึดติดของกลุ่ม สมาชิก
ในกลุ่มทำงานไม่สนใจในกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากงานใด ๆ ที่สัมพันธ์กับกลุ่ม สำหรับลักษณะการ เป็น
ผู้นำแบบนักนิยมและผู้นำนิสิตที่กระทำในทางตรงกันข้าม กลุ่มนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำเห็น
ความสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มมากกว่ากลุ่มนิสิตที่เป็นผู้นำ โดยเห็นความสำคัญของการ
การกระทำ การรับผิดชอบ ความรับผิดชอบของสมาชิกที่เป็นผู้นำ เห็นคุณค่าของสมาชิกในกลุ่มเป็น
เพียงผู้ปฏิบัติคำสั่งของผู้นำเท่านั้น ส่วนการ เห็นความสำคัญของผู้จัดการ เป็นผู้นำแบบ
นักนิยมและผู้นำระดมของสมาชิกนั้น ผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันโดยสำคัญในทางสถิติ
นั่นคือ แนวความคิดของนิสิตที่เป็นผู้นำและนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำที่มีต่อลักษณะการ เป็นผู้นำแบบ
มีส่วนร่วมคล้ายคลึงกัน โดยมีความเห็นว่า ผู้ที่จะเป็นผู้นำนั้น ถึงแม้จะมีอำนาจ อิทธิพลในการ
บริหารงานของกลุ่มแต่เพียงคนเดียว แต่ก็ยึดการในการบริหารนั้น ควรจะนำมาจากข้อคิดเห็น
หรือคำแนะนำที่ปรึกษาจากบุคคลที่ผู้ที่เป็นผู้นำเห็นว่า มีความรู้ ความสามารถที่จะไปดำเนินการ
ปรึกษาได้.

ข้อเสนอแนะ

๑. การวิจัยต่อไป ขอเสนอแนะว่า ในการเลือก กลุ่มตัวอย่าง สำหรับกลุ่มนิสิตที่เป็นผู้นำนั้น อาจจะได้เลือกจากคณะกรรมการนิสิต ส่วนกลุ่มนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำ อาจจะได้เลือกจากนิสิตปี ๑ ซึ่งยังไม่มีประสบการณ์ในกิจกรรมต่างๆของมหาวิทยาลัย แล้วดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบ อภิขะการเป็นผู้นำ ระหว่างนิสิตทั้งกล่าวในคณะต่างๆ และระหว่างมหาวิทยาลัย

๒. การจำแนกกลุ่มตัวอย่าง ควรพิจารณา สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ประกอบด้วย

๓. การวิจัยต่อไป อาจพิจารณาเปรียบเทียบ นักเรียนที่เป็นกรรมการของสภานักเรียน หัวหน้าชั้น ผู้นำนักเรียน กับ นักเรียนที่ไม่ได้มีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ แล้วนำข้อที่ได้มาพิจารณาเปรียบเทียบกับผลของการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ทราบถึงลักษณะการเป็นผู้นำของ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ว่ามีลักษณะที่แตกต่างหรือคล้ายกันอย่างไร

๔. การวิจัยต่อไป ผู้ดำเนินการวิจัย ควรสร้างเครื่องมือในการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการเป็นผู้นำ ไม่ว่าจะศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างระดับใดก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ครอบคลุมลักษณะนิสัย ทัศนคติ และวัฒนธรรม ตลอดจนสภาพต่างๆของคนไทย